

Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar

Eseményvezérelt alkalmazások

10. előadás

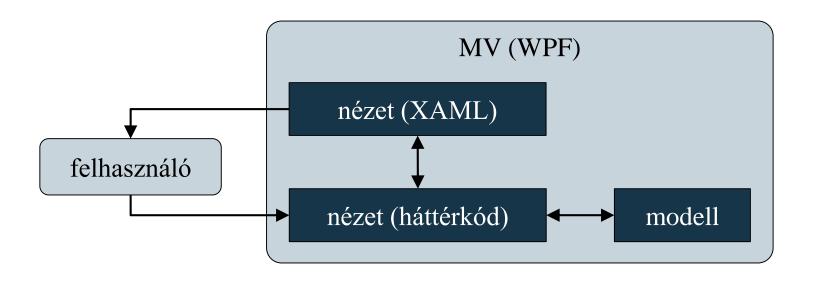
WPF alkalmazások architektúrája

Cserép Máté mcserep@inf.elte.hu http://mcserep.web.elte.hu

Készült Giachetta Roberto jegyzete alapján https://www.inf.elte.hu/karidigitaliskonyvtar/

A nézet rétegződése

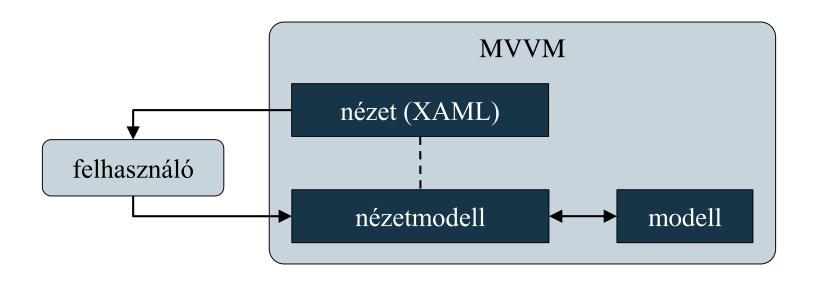
- Grafikus alkalmazásoknál alapvető tervezési kérdés a felületi megjelenés, valamint a tevékenységek szétválasztása, vagyis a modell/nézet (Model/View, MV) architektúra használata
 - WPF alkalmazásoknál igazából a nézet is két részre bonható, felületi (XAML) kódra és háttérkódra

A nézet felbontása

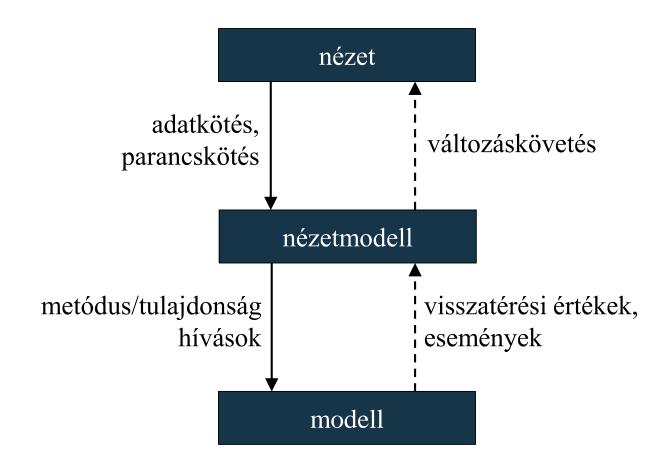
- A nézeten belüli szeparációnak köszönhetően a felület megvalósítása elhatárolható két különálló részre:
 - a háttérkód a *programozó* feladata, aki ért a kódhoz, eszköze: *Microsoft Visual Studio*
 - a felületi kód a *grafikus* feladata, aki ért az ergonómiához, tervezéshez, eszköze: *Microsoft Expression Blend*
- Ehhez szükséges, hogy a felületi kód és a háttérkód hasonlóan szeparálhatóak legyenek, mint a modell és a nézet
 - azaz ne legyenek összekötések (pl. eseménykezelő-társítás), amelyek mentén kettejük munkája összeakadhat

- A modell/nézet/nézetmodell (Modell/View/Viewmodel, MVVM) célja, hogy teljes egészében elválassza a megjelenítést és a mögötte lévő tevékenységeket
 - köszönhetően egy közvetítő réteg (*nézetmodell*) közbeiktatásának, amely a háttérkód feladatát veszi át

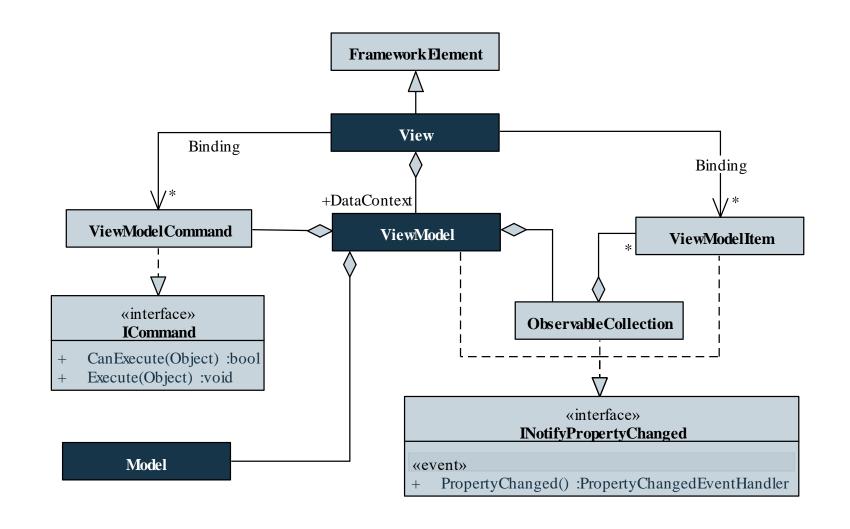

- Az MVVM architektúrában
 - a *modell* tartalmazza az alkalmazás logikáját (algoritmusok, adatelérés), önálló, újrafelhasználható
 - a *nézet* tartalmazza a felület vezérlőit (ablakok, vezérlők, ...) és az erőforrásokat (animációk, stílusok, ...)
 - a *nézetmodell* lehetőséget ad a modell változásainak követésére és tevékenységek végrehajtására
- Előnyei:
 - a grafikus és a programozó tevékenysége elhatárolódik
 - a nézet, illetve a nézetmodell könnyen cserélhető, módosítható anélkül, hogy a másikat befolyásolná

- Egyszerű alkalmazásoknál nem célszerű, mivel hosszabb tervezést és körülményesebb implementációt igényel
- Megvalósításához több eszközt kell használnunk:
 - felület és nézetmodell közötti adattársítás (Binding)
 - az adatokban történt változások nyomon követése a nézetmodellben (INotifyPropertyChanged)
 - tevékenységek végrehajtása eseménykezelők használata nélkül, parancsok formájában (**ICommand**) a nézetmodellben
- Az architektúra tovább bővíthető a *perzisztencia* (adatelérés) réteg bevezetésével, így 4 rétegű architektúrát kapunk

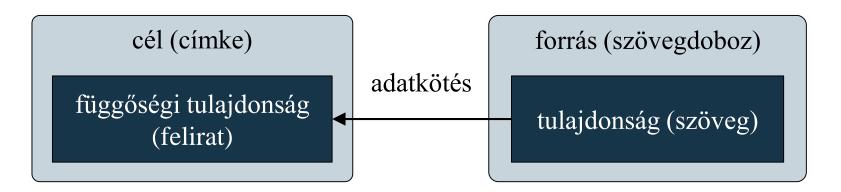

A modell/nézet/nézetmodell architektúra megvalósulása

Adatkötés

- Az *adatkötés* (*data binding*) során függőségeket adhatunk meg a felületen megjelenő elemek tulajdonságaira
 - egy adott vezérlő valamilyen függőségi tulajdonságát (*cél*) tudjuk függővé tenni valamilyen objektumtól, vagy annak egy tulajdonságától (*forrás*)
 - így közvetett módon (anélkül, hogy a konkrét vezérlőhöz hozzáférésünk lenne) tudunk egy tulajdonságot állítani
 - pl. egy szövegdobozban tárolt szöveget kiírathatunk egy címkére

Adatkötés

• A kötést (Binding) a függőségi tulajdonság értékeként hozzuk létre forrás objektum (Source, ElementName) és tulajdonság útvonal (Path) megadásával, pl.:

```
<TextBox Name="textBoxName" />
   <!-- forrás (szövegdoboz) -->
<TextBlock Text="{Binding ElementName=textBoxName,</pre>
                   Path=Text}" />
<!-- cél (címke), mindig azt a szöveget jeleníti
     meg, ami a szövegdobozban van -->
<Button Content="{Binding ElementName=textBoxName,</pre>
                   Path=Text}" />
<!- cél (gomb) -->
```

Adatkötés

• forrás lehet egy teljes objektum, vagy bármely tulajdonsága, vagy beágyazott tulajdonság, pl.:

- amennyiben egy névvel rendelkező felületi elemhez kötünk, az **ElementName**, más objektumok, erőforrások esetén a **Source** tulajdonsággal adjuk meg a forrást
- a forrás értéke implicit konvertálódik a cél tulajdonság típusára, vagy mi adjuk meg az átalakítás módját (az IValueConverter interfész segítségével)

Adatkötés paraméterezése

- A kötés többféleképpen paraméterezhető, pl.:
 - a kötés módja (Mode) lehet egyirányú (OneWay), kétirányú (TwoWay, ekkor mindkét objektum változása kihat a másikra), egyszeres (OneTime), ...
 - a cél frissítése (UpdateSourceTrigger) lehet változtatásra (PropertyChanged), fókuszváltásra (LostFocus), ...

• Pl.:

Adatkötés objektumértékekhez

- Adatkötés a felületi vezérlők mellett tetszőleges objektumra, kódban is megadható
 - kódban a cél **DataContext** tulajdonságának kell megadnunk a forrást
 - a teljes forrás kötése esetén a felületi kódban egy üres kötést adunk meg, pl.:

Adatkötés objektumértékekhez

• tulajdonság kötése esetén meg kell adnunk az útvonalat, pl.: class Person { public String FirstName { get; set; } public String LastName { get; set; } Person person = new Person { ... }; textBox.DataContext = person; // a forrás a teljes objektum lesz <TextBox Name="textBox" Text="{Binding Path=FirstName}" /> <!-- megadjuk a kötött tulajdonságot, röviden: {Binding FirstName} -->

Adatkötés gyűjteményekre

• Az adatkötés gyűjteményekre is elvégezhető, ehhez olyan vezérlő szükséges, amely adatsorozatot tud megjeleníteni (pl.

ItemsControl, ListBox, GridView, ...)

- a vezérlők ItemsSource tulajdonságát kell kötnünk egy gyűjteményre (IEnumerable)
- pl.:

Adatkötés tranzitivitása

- Az adatkötés tranzitív a elemek közötti kapcsolatokat leíró logikai fán a gyerek elemekre, így a tulajdonságok a beágyazott elemekben is elérhetőek

 - a tranzitivitás szűkíthető a tulajdonság megadásával

Adatkötés öröklődése

- gyűjtemények esetén megadhatjuk az egyes elemek megjelenését
 - ehhez módosítanunk kell az adatok megjelenítési módját a vezérlőben az elemsablon (ItemTemplate) módosításával, amely egy adatsablont (DataTemplate) fogad
 - mind a teljes vezérlőre, mind az egyes elemek vezérlőire meg kell adnunk a kötést
 - az adatsablon bármilyen összetett vezérlőt tartalmazhat
 - pl.:

```
List<Person> persons = new List<Person> {...};
comboPersons.DataContext = persons;
  // az elemek már összetett objektumok
```

Adatkötés öröklődése

```
<ComboBox Name="comboPersons"</pre>
          ItemsSource="{Binding}" >
   <ComboBox.ItemTemplate>
      <!-- megadjuk az elemek megjelenítésének
           módját -->
      <DataTemplate>
         <TextBlock Text="{Binding FirstName}"/>
         <!-- minden elemnek a FirstName
              tulajdonsága jelenik meg -->
      </DataTemplate>
   </ComboBox.ItemTemplate>
</ComboBox>
```

Adatkötés a teljes felületre

- Az adatkötés egy teljes ablakra (Window) is elvégezhető
 - az adatkötést kódban adjuk meg, ezért az ablakot is kódban kell példányosítanunk és megjelenítenünk, pl.:

```
MainWindow window = new MainWindow();
window.DataContext = ...; // adatkötés az ablakra
window.Show(); // ablak megjelenítése
```

• az alkalmazás (App) indulásakor (Startup) kell végrehajtanunk a tevékenységeket, pl.:

```
public App() { // konstruktor
    Startup =
        new StartupEventHandler(App_Startup);
    // lekezeljük a Startup eseményt
}
```

Adatkötés változáskövetéssel

- Ahhoz, hogy a cél tükrözze a forrás aktuális állapotát, követni kell az abban történő változásokat
 - ehhez a forrásnak meg kell valósítania az INotifyPropertyChanged interfészt
 - ekkor a megadott tulajdonság módosításakor kiválthatjuk a **PropertyChanged** eseményt, ami jelzi a felületnek, mely kötéseket kell frissíteni
 - az esemény elküldi a megváltozott tulajdonság nevét, ha ezt nem adjuk meg, akkor az összes tulajdonság változását jelzi
 - egyszerűsítésként felhasználhatjuk a **CallerMemberName** attribútumot (.NET 4.5 óta), amely automatikusan behelyettesíti a hívó tag (tulajdonság) nevét

Adatkötés változáskövetéssel

• pl.: class Person : INotifyPropertyChanged { private String firstName; public String FirstName { get { return firstName }; set { if (firstName != value) { firstName = value; OnPropertyChanged(); // jelezzük a változást

Adatkötés változáskövetéssel

```
public event PropertyChangedEventHandler
   PropertyChanged; // implementalt esemény
public void OnPropertyChanged(
   [CallerMemberName] String name = null)
   // ha paraméter nélkül hívták meg, a hívó
   // nevét helyettesíti be
   if (PropertyChanged != null) {
      PropertyChanged(this, new
         PropertyChangedEventArgs(name));
   } // eseménykiváltás
```

Adatkötés változáskövetéssel

- a változáskövetés teljes gyűjteményekre is alkalmazható, amennyiben a gyűjtemény megvalósítja az INotifyCollectionChanged interfészt
- az **ObservableCollection** típus már tartalmazza az interfészek megvalósítását, ezért alkalmas változó tartalmú gyűjtemények követésére

```
• pl.:
```

```
ObservableCollection<Person> persons =
    new ObservableCollection<Person> { ... };
comboPersons.DataContext = persons;
    // amennyiben a gyűjtemény, vagy bármely
    // tagjának tulajdonsága változik, azonnal
    // megjelenik a változás
```

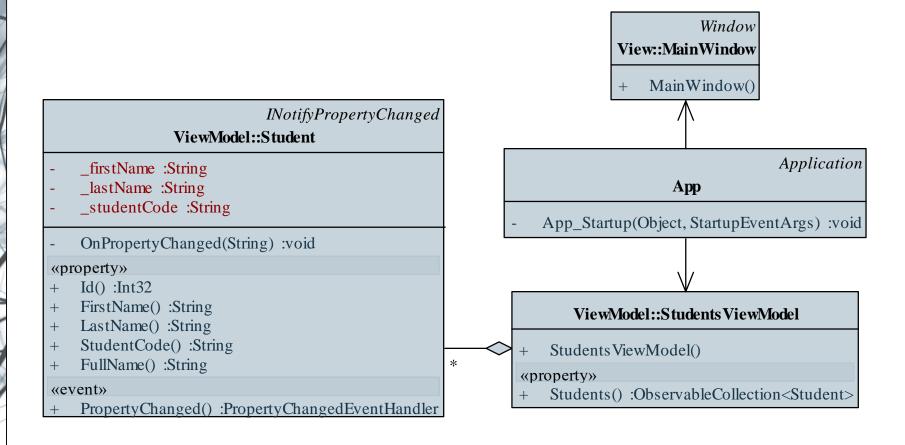
Példa

Feladat: Készítsünk egyszerű grafikus felületű alkalmazást, amellyel megjeleníthetjük, valamint szerkeszthetjük hallgatók adatait.

- a felületen a hallgató keresztneve, vezetékneve és Neptun-kódja külön szövegdobozba kerül, és egy szövegcímkében megjelenik a teljes neve, ezeket adatkötéssel fogjuk a hallgatóhoz (Student) kötni, amely jelezni fogja a változást (INotifyPropertyChanged)
- a nézetmodellben helyet kap a változásfigyelő gyűjtemény (ObservableCollection), és annak feltöltése
- a nézet és nézetmodell társítása az alkalmazásban (App) történik

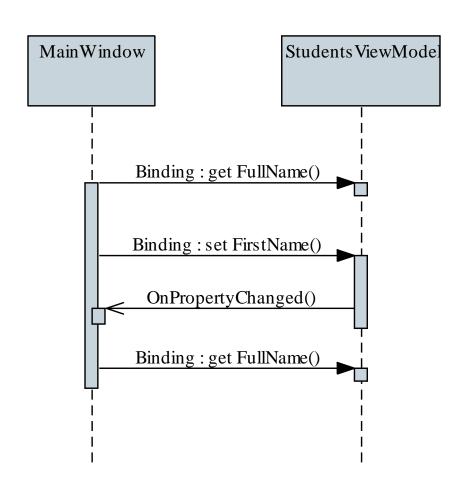
Példa

Tervezés:

Példa

Tervezés:


```
Megvalósítás (Student.cs):
  class Student : INotifyPropertyChanged {
     public String FirstName {
        get { return firstName; }
        set {
           if (firstName != value) {
                firstName = value;
              OnPropertyChanged();
              OnPropertyChanged("FullName");
               // megváltoztak a FirstName és
               // FullName tulajdonságok is
```

```
Megvalósítás (App.xaml.cs):
  private void App Startup(...) {
     MainWindow window = new MainWindow();
        // nézet létrehozása
     StudentViewModel viewModel =
        new StudentViewModel();
        // nézetmodell létrehozása
     window.DataContext = viewModel;
        // nézetmodell és modell társítása
     window.Show();
```

```
Megvalósítás (MainWindow.xaml):
  <ItemsControl</pre>
     ItemsSource="{Binding Students}">
     <!-- megadjuk az adatforrást -->
     <ItemsControl.ItemTemplate><DataTemplate>
        <!-- megadjuk az adatok reprezentációját -->
        <StackPanel Orientation="Horizontal">
            <TextBox Text="{Binding FirstName}"</pre>
                     Width="100" Margin="5"/>
            <!-- adatkötés a tulajdonságokhoz -->
  </ItemsControl />
```

Parancsok

- Mivel az eseménykezelők összekötnék a felületet a modellel, nem használhatóak az MVVM architektúrában
- Az eseménykezelők helyettesítésére a nézetmodellben *parancs*okat (ICommand) használunk
 - adattársítással kapcsolható vezérlőhöz, annak Command tulajdonságán keresztül
 - megadják a végrehajtás tevékenységét (Execute), valamint a végrehajthatóság engedélyezettségét (CanExecute)
 - a végrehajthatóság változását is jelzi (CanExecuteChanged)
- A parancsnak adható végrehajtási paraméter is (a vezérlő CommandParameter tulajdonságával)

Parancsok

• Pl.: public class MyCommand : ICommand { public void Execute(object parameter) { // tevékenység végrehajtása (paraméterrel) Console.WriteLine(parameter); public Boolean CanExecute(object parameter) { // tevékenység végrehajthatósága return parameter != null; public event EventHandler CanExecuteChanged; // kiválthatóság változásának eseménye

Parancsok

```
• Pl.:
 public class MyViewModel { // nézetmodell
     // parancs elhelyezése a nézetmodellben
    public MyCommand ClickCommand { get; set; }
 <Button Content="Click Me"</pre>
          Command="{Binding ClickCommand}"
          CommandParameter="Hello, world!" />
    <!-- parancs megadása adatkötéssel, valamint
          paraméterrel -->
```

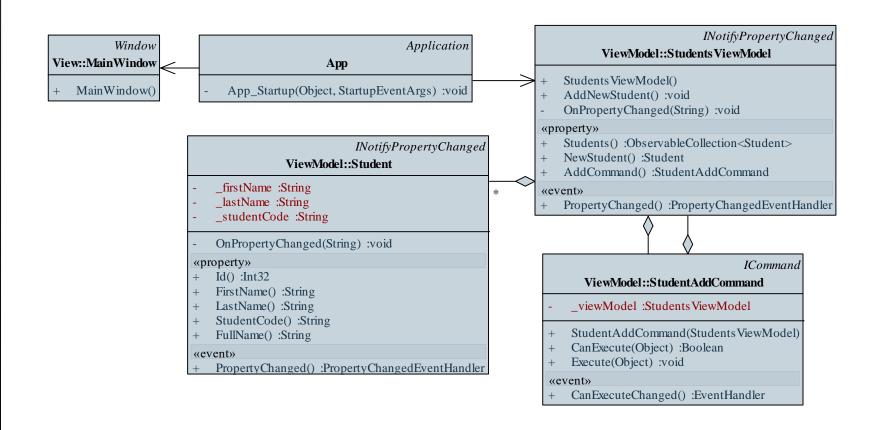
Példa

Feladat: Módosítsuk az előző alkalmazást úgy, hogy lehessen felvenni új hallgatót.

- a felületen három szövegdobozban megadhatjuk a hallgató adatait, majd egy gomb segítségével felvehetjük őket az alkalmazásba
- ehhez létrehozunk egy új parancs osztályt, amely a hallgató felvételét végzi (StudentAddCommand), és a végrehajtáskor felveszi a listába az új hallgatót
 - a parancsot tulajdonságként felvesszük a nézetmodellben
- magát az új hallgatót (**NewStudent**) is felvesszük a nézetmodellben, hogy lehessen mihez kötni a felületi adatokat

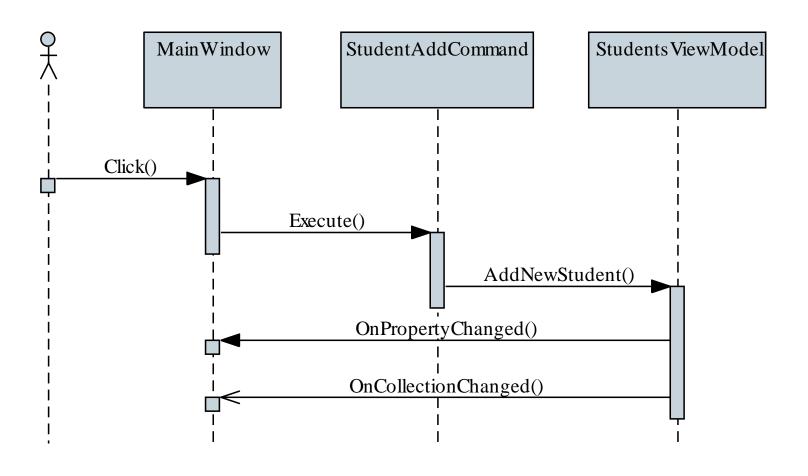
Példa

Tervezés:

Példa

Tervezés:


```
Megvalósítás (StudentAddCommand.cs):
  class StudentAddCommand : ICommand
     // parancs objektum
     private StudentsViewModel viewModel;
     public void Execute(Object parameter) {
         viewModel.AddNewStudent();
        // új hallgató felvétele
```

```
Megvalósítás (MainWindow.xaml):
  <StackPanel DataContext="{Binding NewStudent}"</pre>
     Orientation="Horizontal" Grid.Row="1">
     <TextBox Text="{Binding StudentCode}"</pre>
          Width="100" Margin="5"/>
  </StackPanel>
  <Button Content="Add student"</pre>
     Command="{Binding AddCommand}" Margin="5"
     Grid.Row="2" />
     <!-- parancs hozzákötése -->
```

Parancsok a nézetmodellben

- Mivel egy alkalmazásban számos parancsra lehet szükség, nem célszerű mindegyik számára külön osztályt készíteni
 - a parancsoknak egy tevékenységet kell végrehajtania, amely
 Action típusú λ-kifejezéssel is megadható, míg a feltétel egy
 Func típusúval
 - a tényleges tevékenységet végrehajtó művelet elhelyezhető a nézetmodell osztályban, így nem kell külön osztályokba helyezni a kódot
 - elég csupán egy parancs osztályt létrehoznunk (legyen ez DelegateCommand) a tevékenység végrehajtásához, és a tényleges tevékenységet a parancs példányosításakor λ-kifejezés formájában adjuk meg

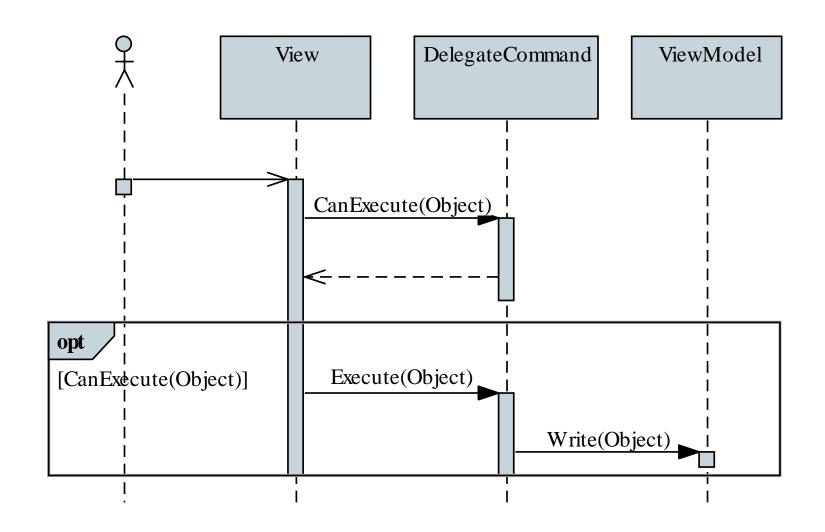
Parancsok a nézetmodellben

• Pl.: public class DelegateCommand : ICommand { private Action<Object> execute; private Func<Object, Boolean> canExecute; // tevékenység és feltétel eltárolása public DelegateCommand(Action<Object> execute) { execute = execute; // tevékenység rögzítése public void Execute(Object parameter) { execute(parameter); // tevékenység végrehajtása

Parancsok a nézetmodellben

• Pl.: public class MyViewModel : INotifyPropertyChanged // nézetmodell // parancs elhelyezése a nézetmodellben public DelegateCommand MyCommand { get; set; }; public void Write(Object parameter) { Console.WriteLine(parameter); // tevékenység MyCommand = new DelegateCommand(x => Write(x)); // tevékenység tényleges megadása

Parancsok a nézetmodellben

Parancsok végrehajthatósága

- A parancs bármikor jelezheti, hogy állapota megváltozott a CanExecuteChanged eseménnyel
 - amennyiben nem végrehajtható, a vezérlő kikapcsolt állapotba kerül
 - az eseményt egy megfelelő metódus segítségével válthatjuk (RaisePropertyChanged), vagy automatizálhatjuk az állapotfigyelést a CommandManager osztály RequerySuggested statikus eseménye segítségével
 - automatikusan meghívja a rendszer, amikor beavatkozás szükségességét érzi (pl. ha valamilyen tevékenység fut a felületen)
 - az egyik eseményt elfedhetjük a másikkal, ehhez az esemény feliratkozását/leiratkozását kell megváltoztatnunk

Speciális parancskötések

- A speciális egér és billentyű utasításokhoz a vezérlő InputBindings tulajdonságát használjuk, amibe helyezhetünk
 - billentyűzetkötést (**KeyBinding**), megadva a billentyűt (**Key**), vagy billentyűkombinációt (**Gesture**)
 - egérkötést (MouseBinding), megadva a gombot (MouseAction), vagy a kombinációt (Gesture)
- Pl.:

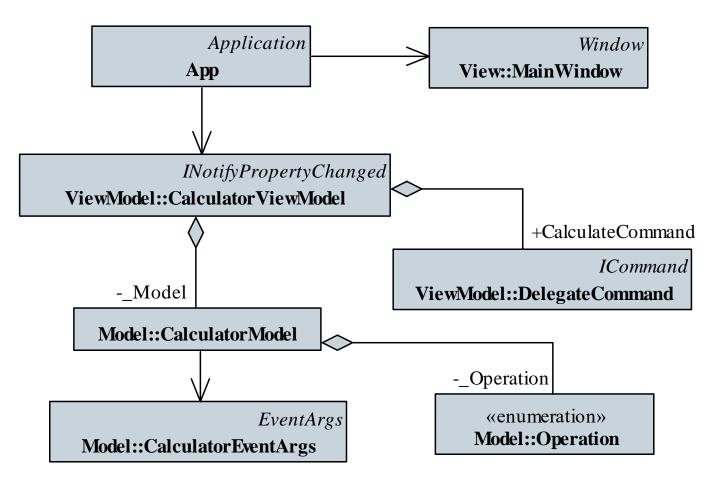
Példa

Feladat: Készítsünk egy egyszerű számológépet, amellyel a négy alapműveletet végezhetjük el, illetve láthatjuk korábbi műveleteinket is.

- az alkalmazást MVVM architektúrában valósítjuk meg
- a nézetmodell (CalculatorViewModel) tárolja a szöveges értéket (NumberFieldValue), az eddigi számításokat (Calculations), valamint a számítás parancsát (CalculateCommand), utóbbit egy általános parancsból (DelegateCommand) felépítve
- a nézetben (MainWindow) a végrehajtó gombokat társítjuk a parancshoz, amelynek paraméterként adjuk át a végrehajtandó műveletet

Példa

Tervezés:

Példa

Tervezés:

INotifyPropertyChanged Calculator View Model model :CalculatorModel _numberFieldValue :String +CalculateCommand CalculatorViewModel() Model CalculationPerformed(object, CalculatorEventArgs) :void **ICommand** Calculate(String) :void **DelegateCommand** OnPropertyChanged(String) :void execute :Action<Object> {readOnly} «property» canExecute :Predicate<Object> {readOnly} NumberFieldValue():String Calculations():ObservableCollection<String> DelegateCommand(Action<Object>) CalculateCommand():DelegateCommand DelegateCommand(Predicate<Object>, Action<Object>) CanExecute(Object) :Boolean «event» PropertyChanged():PropertyChangedEventHandler Execute(Object) :void «event» CanExecuteChanged():EventHandler

```
Megvalósítás (MainWindow.xaml):
  <Grid>
     <TextBox Name=" textNumber" Height="42"</pre>
        VerticalAlignment="Top"
         Text="{Binding NumberFieldValue,
               UpdateSourceTrigger=PropertyChanged} "
        FontSize="28" TextAlignment="Right"
        FontWeight="Bold" />
     <!-- a szövegdobozhoz úgy kötjük a tartalmat,
           hogy minden módosításra mentsen -->
     <Button Command="{Binding CalculateCommand}"</pre>
        CommandParameter="+"
        Content="+" Height="60" ... />
```

```
Megvalósítás (CalculatorViewModel.cs):
  public CalculatorViewModel() {
     CalculateCommand = new DelegateCommand(param =>
        Calculate(param.ToString()));
  private void Calculate(String operatorString) {
     switch (operatorString) {
        case "+":
            model.Calculate(value, Operation.Add);
           break;
```

Egyedi vezérlők

- Lehetőségünk van egyedi vezérlők létrehozására öröklődéssel, vagy létező vezérlők összeállításával felhasználói vezérlővé (UserControl)
 - vezérlőként felhasználható más vezérlőkben (külön adatkötései, erőforrásai lehetnek)
 - a saját vezérlőket névtér hivatkozáson keresztül érjük el, pl.:
 <Window ...

```
xmlns:view="clr-namespace:MyApp.View" ... >
   <!-- megadjuk a névteret -->
   <view:MyControl ... >
   <!-- példányosítjuk az egyedi vezérlőt -->
</Window>
```

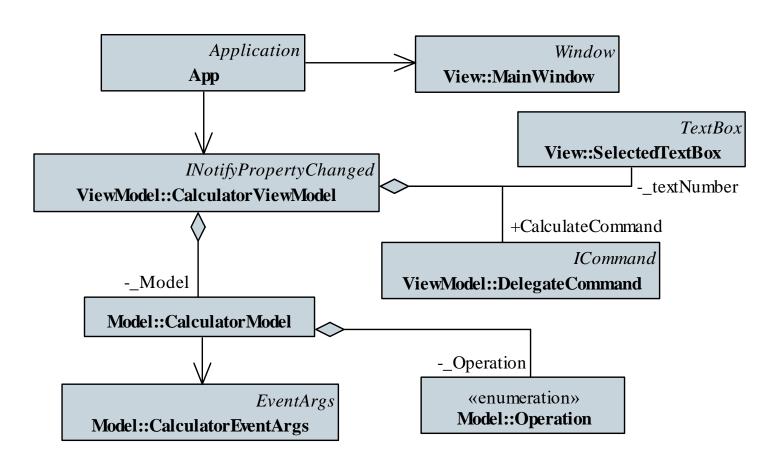
Példa

Feladat: Készítsünk egy egyszerű számológépet, amellyel a négy alapműveletet végezhetjük el, illetve láthatjuk korábbi műveleteinket is.

- lehessen a billentyűzetet is használni a műveletek megadásához
- a fókuszt automatikusan állítsuk a szövegdobozra (ehhez a nézetben használnunk kell a FocusManager osztályt)
- a szövegdoboz szövegét teljesen kijelöljük, ehhez felüldefiniáljuk a szövegdoboz billentyűzetkezelését
 - mivel ez nem végezhető el a nézetben, létrehozunk egy új vezérlőt a szövegdoboz leszármazottjaként (SelectedTextBox), amelyet felhasználunk a felületen

Példa

Tervezés:


```
Megvalósítás (MainWindow.xaml):
  <Window.InputBindings>
     <!-- billentyűparancsok megfelelő
           paraméterrel -->
     <KeyBinding Key="Enter" Command="{Binding</pre>
         CalculateCommand}" CommandParameter="=" />
     <KeyBinding Key="Add" Command="{Binding</pre>
         CalculateCommand}" CommandParameter="+" />
  </Window.InputBindings>
```

```
Megvalósítás (MainWindow.xaml):
  <view:SelectedTextBox x:Name=" textNumber"</pre>
     Height="42" VerticalAlignment="Top"
     Text="{Binding NumberFieldValue,
             UpdateSourceTrigger=PropertyChanged} "
     FontSize="28" TextAlignment="Right"
     FontWeight="Bold" />
  <Button Command="{Binding CalculateCommand}"</pre>
     CommandParameter="+"
     Content="+"
     FocusManager.FocusedElement="{Binding
        ElementName= textNumber}" Height="60" ... />
```

```
Megvalósítás (SelectedTextBox.cs):
  private void SelectedTextBox KeyUp(object sender,
                   KeyEventArgs e) {
     switch (e.Key) {
        case Key. Add: // az akcióbillentyűkre
        case Key.Subtract:
        case Key.Enter:
        case Key. Multiply:
        case Key.Divide:
            SelectAll();
              // minden szöveget kijelölünk
           break;
```

Architektúra programcsomagok

- Az alapvető MVVM támogató konstrukciók a nyelvi könyvtárban nem elegendőek a hatékony, gyors fejlesztésre
 - interfészek vannak (pl. INotifyPropertyChanged, ICommand), de nincsenek ősosztályok, gyűjtőosztályok
- Több olyan programcsomag került forgalomba, amely az MVVM alapú fejlesztést megtámogatja, pl.:
 - *Microsoft Prism*: támogatja a modul alapú fejlesztést, az MVVM architektúrákat, nézet-dekompozíciót és cserét
 - *MVVM Light Toolkit*: támogatja az MVVM architektúrát, a többrétegű modellt, komponensek közötti üzenetküldést, alkalmazás környezet kialakítását